

Komitet Wykonawczy
STRAŻY KRESOWEJ
w Warszawie, ul. Nowy-Swiat 21
pokój № 11 tel. 127-50.

№ 6333

ADJUTANTURA GŁÓWNA
NACZELNEGO WODZA

L. GZ. 8267 J2

Wpłynęło dn. 14. XI 1921 roku

Wyszło dn. — 1921 roku

Załączników

8267 J2
Warszawa, dn. 30 września 1921 r.

W Pan

Major ŚWITAŁSKI.

Kierownictwo Prac Zagranicznych Tow. Straży Kresowej
przesyła przy niniejszym komunikat - Syberja i Turkiestan w
świetle urzędowej statystyki bolszewickiej.

Kierownik Prac Zagranicznych.

1 załącznik.

Uradnik
Kierownik Kancelarii Głównej

Chryja
PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

232

Wp. algior. Instalk.

SYBERJA I TURKINSTAN W ŚWIETLE

URZĘDOWEJ STATYSTYKI BOLSZEWICKIEJ

Syberja. Naczelna władza polityczna i administracyjna na Syberji spoczy-

wa w rękach Syberyjskiego Rewolucyjnego Komitetu /Sibirrowkomu/. Sibirrowkom na swych przedstawicieli w Centralnym Komitecie Wykonawczym w Moskwie /**CSK**/ i działalność jego uzależniona jest od dyrektyw otrzymywanych bezpośrednio od władz centralnych, Syberja zatem, mimo że posiada pewne autonomiczne urzędy /autonomiczne poszczególnych krajów i obwodów/, pozostaje nadal krajem ściśle zespolonym z Rosją Sowiecką. Zespolenie to wyraża się przede wszystkim w ujednostajnieniu ustroju obu krajów /Sowiety/, a pozatem w ujednostajnieniu polityki gospodarczej i ekonomicznej. Działalność Sibirrowkoma sprowadza się ku temu, by stworzyć z Syberji środek i podstawę wszelkich poczynañ ekonomicznych Rosji Sowieckiej. Zadanie powyższe jest o tyle ułatwione, że w składzie Sibirrowkoma, oraz poszczególnych lokalnych sowietyów przeważa w znacznej mierze element urzędniczy rosyjski, rekrutujący się z pośród czerwonej armji, lub dawnych zesłańców politycznych, udział zaś w rządzie przedstawicieli ludności miejscowej jest znikomy. /patrz "Izwiestja z dnia 5 czerwca 1921 r

Terytorjum na którym rozciąga się władza Sibirrowkoma obejmuje 11.700.000 wierst kwadratowych /bez Kamczatki/, o ile zaś wyliczymy z tej liczby Turechański kraj i obwód Jakucki, to pozostaje 3.000.000 wierst kw

Ludność Syberji według spisu przeprowadzonego w roku 1920 wynosiła k 10.300.000.- mieszkańców z liczby tej 1.160.000. mieszkało w miastach.

Maksymalna gęstość zaludnienia przypada na powiat Nowonikołajewskij /20 na 1 w.kw./ i obwód Wokdański /19 - 20/; średnia liczba przypada na obwód Omski /10 - 12/. Z ogólnej liczby 10.000.000 mieszkańców 1/2 miliona prowadzi życie koczownicze, zajmując się hodowlą bydła i rybołówstwem, około 1/2 miliona związane jest z przemysłem /przeważnie mieszkańcy miast/ pozostała zaś ilość, w całej niemal swej masie zajmuje się gospodarstwem wiejskim. Związki zawodowe liczą około 400 tysięcy członków.

Kontyngent w roku 1920 dał 68.060.000 pud. zboża /62% wymaganej ilości, 4.800.000 pud. mięsa, 810 pud. tłuszczu, 13.566.000 pud. siana i 4.000.000 pud. skóry. Projektowany przez Sibirrowkom podatek na rok 1921 wynosi 40.000.000 pud. zboża, przy pomocy zaś wymienionego handlu zamierza się uzyskać jeszcze 10.000.000 pud. Handel wymienny prowadzony jest przeważnie na wyroby manufaktury, przyczem za arszyn materji można uzyskać 40 do 80 funtów zboża.

Węgiel. Według zamierzonego planu eksploatacji kopalni węgla produkcja węgla ma być podniesiona do 30 milionów pudów, plan eksploatacji uzależnia się jednak od środków komunikacji i stanu kolei Syberyjskiej. W celu przeprowadzenia powyższej akcji utworzony został przez Sibirrowkom specjalny urząd węglowy i "Sibakawugol". Szczególną pieczę otoczone jest zagłębie Kuźnieckie i Czerepanchewskie. Celem skutecznej eksploatacji tych kopalni buduje się obecnie linja kolejowa /120 wierst/, która by umożliwiła dowóz węgla do Uralu.

Złoto. Normalna produkcja złota na Syberji przed wojną wynosiła 3000 pud. rocznie. W roku 1920 produkcje wynosiła zaledwie 75 pud. Obecnie projektowanym jest zwiększenie produkcji do 275 pud. Obliczenia jednak wykazały że liczba ta może być jedynie osiągnięta przy pomocy z zewnątrz, i przy udziale znacznej ilości robotników, których brak daje się odczuć. Sowiety ~~wasmak~~ nie potrafią przy obecnych warunkach dostarczyć i wyćnić potrzebnej ilości ludzi, przeto zdecydowane udzielić koncesji na eksploatacji kopalni. Szczególną uwagę zwraca się na kopalnie Leńska, której urządzenie zachowało się całkowicie. Kopalnie na Lenie przed wojną dawały 5% ogólnej ilości wydobywanego z Rosji złota, czyli 1500 pud. przy ilości około 12 tysięcy robotników. W chwili obecnej kopalnia jest niemal nieczynna.

Koleje. Okręg Syberyjski liczył 5.345 wierst toru kolejowego, 2000 lokomotyw i 40.000 towarowych wagonów. Obecnie, wskutek ciągłych walk na terenie linji kolejowej, stan jej jest katastrofalny, mnóstwo stacji uległo zniszczeniu, przeszło 100 mostów wymaga naprawy. Był czas, gdy cała linja

kolejowa, począwszy od Nowo-Nikołajewska /na zachód/, była nieczynna. Dopiero przy nadzwyczajnych wysiłkach udało się je uruchomić. Obecnie, według danych Sibirrewkoma, kolej Syberyjska dostarcza na koleje Rosji Europejskiej dziennie 204-270 wagonów, z których do 147 z żywnością. Średni szybkość ruchu wynosi od 12 do 15 wiorst na godzinę.

Turkiestan. Turkiestan przeobrażony dziś przez Sowiety na Rzeczypospolitą Turkiestańską posiada nadal jak i za czasów carskich znaczenie dla metropolji rosyjskiej jedynie pod względem ekonomicznym. Charakter kraju jest wybitnie przemysłowo-rolniczym. Przed wojną Turkiestan zaopatrywał rynki wschodnie i zachodnie bawełną i w znacznej mierze /50%/ dostarczał i innych surowców. Niemniej ważne znaczenie miała w stosunkach rosyjskich produkcja kopalń turkiestańskich /węgiel, żelazo/. Obecnie Rzeczpospolita Turkiestańska i nadal wypełnia swe funkcje w stosunku do Rosji Sowieckiej, jednak wskutek saszących wypadków, zącznie z rewolucją społeczną produkcja kraju znacznie się obniżyła. Wpłynęły na to przede wszystkim rozprzężenie stosunków, a potem zniszczenie linii kolejowych. Jeszcze niedawno Turkiestan posiadał nadmiar bawełny, jako pozostałość dawnej produkcji, której wywiezienie, ~~zwiększenia~~ zostało uniemożliwione przez wojnę i rewolucję. Zapas ten przechowywany na stacjach kolejowych uległ zniszczeniu, gdyż został rozgrabiony przez ludność wskutek niedbalstwa władz uległ pożarom. Obecnie plantacje bawełny są minimalne w roku 1920 zasiana była zaledwie 7 część normy przedwojennej /100 tys. dziesięcin zamiast 714.000/ w roku 1921 wskutek pomocy, jaką udzieliła Ameryka w postaci nasion /których brak zupełny/ ilość zasiewów ma się zwiększyć o 50% - 100% t.j. wyniesie około 150 - 200 tysięcy dziesięcin.

Przemysł górniczy również znacznie się obniżył w roku 1920 produkcja kopalni węgla była następująca:

Kopalnie	- Kizilkija	-	przeszło 5.000.000.pud.	
"	- Suzukta	-	2.000.000. "	
"	- Nałenczen	-	okóło 500.000. "	
"	- Keletmasztat	-	200.000. -"	
"	- Murno	-	500.000. "	x/

Ogółem według urzędowych danych produkcja wyniosła 10.000.000

x/ patrz Izwiestja z dnia 5 czerwca 1921 r.

RZECZPOSPOLITA BASZKIRSKA.

Rzeczpospolita Baszkirska jest nowym tworem państwowym powstałym na tle stosunków dzisiejszej Rosji Sowieckiej. Baszkirja dotychczas znana była jako kraj zaludniony przez plemię prowadzące życie koczownicze i znajdujące się na bardzo niskim poziomie rozwoju kulturalnego i narodowego. Język baszkirski przejawia się w gwarze ludowej, a cały ruch tak zwany baszkirski ujawnił się dopiero wówczas gdy rewolucja rosyjska wysunęła hasło autonomii narodowości i plemion zaludniających terytorja byłego Imperjum Rosyjskiego. Charakter Rzeczypospolitej Baszkirskiej oczywiście niema w chwili obecnej podłoża politycznego w stosunkach panujących dziś w Rosji, gdyż Baszkirja pozostaje faktycznie nadal prowincją Sowiecką, rządzoną i administrowaną przez Rosjan, państwowość baszkirska przejawia się jedynie w pielęgnowaniu ojczystego języka w szkołach początkowych i w dążeniach do podwyższenia poziomu kulturalnego i szczepienia świadomości narodowej u plemion baszkirskich.

Pod względem administracyjnym Rzeczpospolita Baszkirska podzielona jest na 11 kantonów ze stolicą Sterlitamak. Przestrzeń kolejowa Rzeczypospolitej jest bardzo mała, obejmuje zaledwie 2 kantony. Stolica Sterlitamak położona jest o 88 wiorst od kolei. Charakter kraju byłby rolniczy. Ludność zajmuje się uprawą pszenicy i hodowlą bydła, odczuwa się jednak nadmiar ziemi i lasów. Znaczna ilość ziemi stoi odlegiem. Obecnie plemiona baszkirska przechodzą okres przejścia od życia koczowniczego do bytu stałego; wskutek tego zjawiska odczuwa się niewystarczalnosc miast i wsi. Brak jednak środków budowlanych i technicznych. Większość osad jest przeludniona. Stolica Sterlitamak, który liczył w roku 1914 14 tysięcy mieszkańców, ma obecnie przeszło 55 tys. Przeludnienie wywołuje oczywiście brak mieszkań, wskutek czego higieny i zdrowotność społeczna cierpi na tem bardzo. Codziennym zjawiskiem jest fakt że w jednym pokoju miesi się zazwyczaj 2 i więcej rodzin. Wiadomości powyższe, które czerpiemy z notatki umieszczonej w "Izwiestjach" urzędowym piśmie bolszewickim oczywiście nie wyczerpuje wszystkich danych charakteryzujących stosunki w tym kraju, podkreślić tu jednak należy jeden fakt rzucający światło na suwerenność Rzeczypospolitej Baszkirskiej i rzeczywiste traktowanie jej przez Sowiety, a mianowicie, że obywatele tej Rzeczypospolitej obowiązani są do służby w wojsku rosyjskim i tu po zagranicami swej ojczyzny. Do dziś dnia na granicy Polsko-Ukraińskiej spotyka się oddziały wyłącznie baszkirska, które już od dwóch i więcej lat nie oglądają swej ojczyzny i nie zdają sobie sprawy o zaszłych tam zmianach. Powyższe nienormalne zjawisko jest jednak zupełnie naturalnym w dzisiejszych stosunkach Rosyjskich.